

Neteja amb un aspirador que conté un filtre especial per a espores

Estabilització higroscòpica i aplanat

Els canvis ambientals havien provocat una pèrdua d'hidratació als pergamins, que estaven lleugerament ressecs. Es va procedir a rehidratar-los a l'interior d'una cambra d'humitat fins aconseguir la humectació total de cada document.

Tot seguit es van aplanar sota pes durant quatre setmanes perquè s'estabilitzessin.

Consolidació i reintegració del suport

Els talls i estrips es van consolidar amb petites tires de paper japonès tenyit, que es van adherir amb gelatina de tipus B. Per a la reintegració de les pèrdues de suport es van fer servir dos capes del mateix paper adherit per les dues cares del document.

Calcat de les pèrdues sobre un acetat transparent

Conservació preventiva

Les fundes amb què van arribar els documents van ser reutilitzades com a proteccions individuals perquè garanteixen les condicions de conservació. Estan elaborades amb dos materials diferents: per una banda, un teixit no teixit de fibres de polièster, que protegeix de la pols i a la vegada permet la transpiració del document. I per l'altra banda, una làmina transparent també de polièster, que permet visualitzar el document sense haver-lo d'extreure de la funda.

Funda de polièster apta per a una llarga duració

CR

Conservació i Restauració
Escola d'Art i Disseny - Tortosa
Diputació de Tarragona

18
GENER / 12

CR

Conservació i Restauració
Escola d'Art i Disseny - Tortosa
Diputació de Tarragona

Conservació i restauració de béns culturals
del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

PERGAMINS
Fundació Àngels Garriga
de Mata

Els documents objecte de conservació i restauració són quatre pergamins manuscrits que pertanyen al fons de l'Arxiu històric de la Fundació Àngels Garriga de Mata, entitat dedicada a la difusió i promoció de coneixements i activitats sobre l'educació.

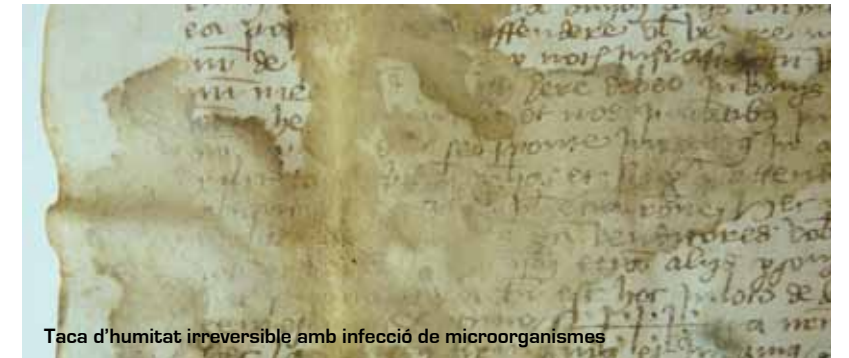
La seu de la Fundació, Cal Mata, és una masia ubicada al poble de Saifores (Baix Penedès) construïda al segle XIII. Els pergamins, datats dels segles XVI i XVII, pertanyen a Cal Mata i tracten de la compra, venda i donació de propietats de la família resident a l'antiga masia durant aquells anys. De fet, els quatre documents formen part d'un fons molt més ampli que compta amb altres pergamins i llibres antics, testimonis de les activitats econòmiques, socials i culturals de l'època al municipi de Saifores.

Signe notarial que autoritza un document public

Tot i que van arribar al taller protegits amb fundes, els pergamins presentaven alteracions de tipus físic i mecànic provocades per la manipulació humana al llarg dels segles: plecs, doblecs, estrips, talls, trencats, etc.

L'atac biològic d'insectes i rosegadors va provocar les pèrdues de suport que s'observen en forma de petits o grans forats localitzats principalment a les vores dels documents. Algunes de les taques fosques també podrien ser orines de rosegador, de naturalesa àcida, que penetren i deterioren el pergami. Els excrements dels insectes eren nombrosos i es presentaven dispersos en cada document. Algunes zones afectades per l'aigua tenien punts d'infecció de microorganismes, que han provocat la transformació del col·lagen que constitueix el pergami, fent-lo esdevenir tou i pulverulent.

Taca d'humitat irreversible amb infecció de microorganismes

DESCRIPCIÓ I ESTAT DE CONSERVACIÓ

Suport de pergami

El pergami és un material elaborat a partir de pells d'animals (cabra, ovella, vedella) que s'ha utilitzat com a suport escriptori des de l'Antiguitat. Al segle XVI el seu ús ja no és majoritari, sent substituït pel paper, però els documents d'importància rellevant continuaran escrivint-se sobre pergami, un suport considerat molt més resistent i durador.

Les alteracions que pateixen els quatre pergamins es poden descriure en relació amb les causes que les han provocades. Els canvis ambientals d'humitat i temperatura van generar deformacions com les arrugues i ondulacions que s'observen.

Un dels pergamins sembla haver patit una greu inundació d'aigua, es presenta molt brut i sobretot molt deformat, amb unes arrugues molt petites aparentment irreversibles. Les taques d'aquest tipus, que penetren en el suport, actualment no es poden eliminar sense que perilli la informació del text.

Estrips, pèrdues i deformacions que alteren el document

INTERVENCIÓ DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

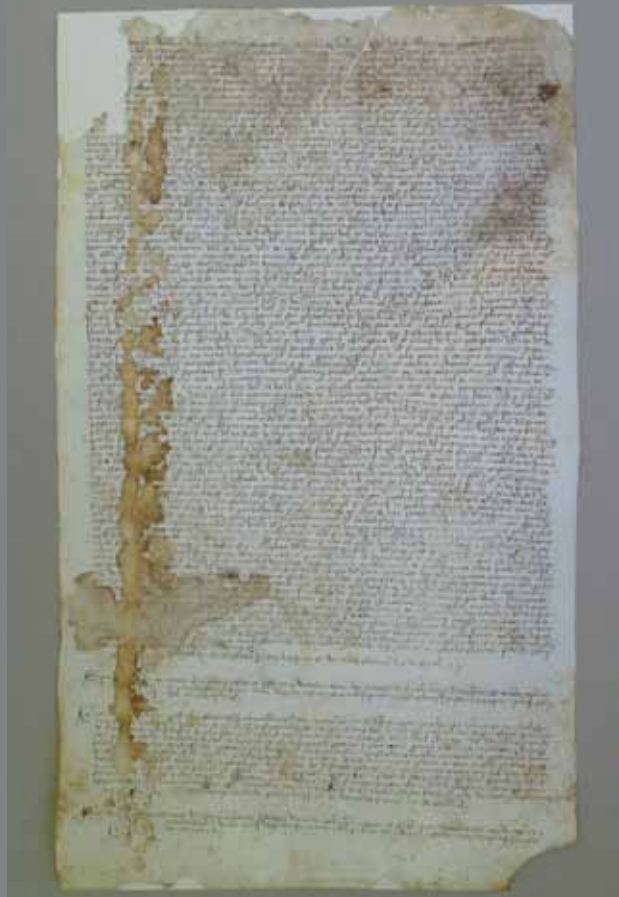
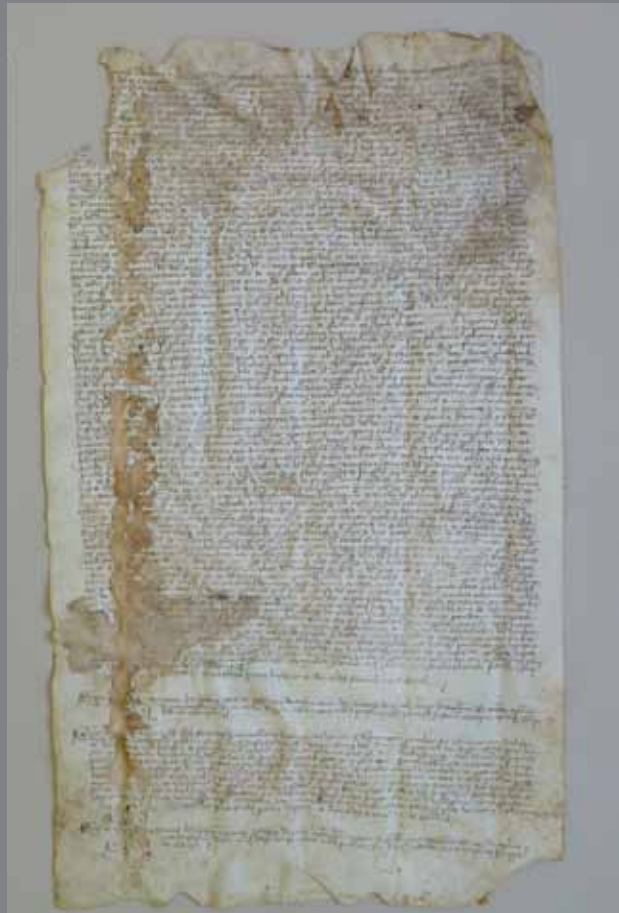
Neteja

Tant per l'anvers com pel revers, es va eliminar la pols mitjançant un aspirador i paletines. La brutícia incrustada es va poder retirar parcialment amb gomes d'esborrar de diferents dureses. Finalment, els excrements d'insectes i les taques en relleu es van extreure a punta de bisturí.

Per netejar la brutícia que s'havia introduït als porus del pergami es va utilitzar una dissolució d'alcohol i aigua desionitzada que es va aplicar amb un hisop de cotó fluix.

Eliminació de la pols superficial amb una palatina de pèl suau

Nom:
Pergami núm. 15
Tema:
Francesc Canyelles i
esposa venen a
Antoni Papiol
un censal.
Data:
4 d'octubre de 1507
Mides: 572 x 342 mm.